5.10.2026

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

stv@eduskunta.fi

Viite: Lausuntopyyntö 29.9.2026 (HUS/10736/2026)

HUS-yhtymän asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä 110/2026 tutkimuslainsäädännön selkiyttämiseksi

HUS-yhtymä kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä tutkimuslainsäädännön selkiyttämiseksi ja lausuu seuraavaa:

HUS-yhtymä kannattaa hallituksen esityksessä ehdotettuja lakimuutoksia ja pitää niiden hyväksymistä tärkeänä.

Tieteellinen tutkimus on välttämätön osa potilaiden hoidon kehittämistä ja terveydenhuollon vaikuttavuuden parantamista. On tärkeää, että tutkimuslainsäädäntö mahdollistaa tutkimusten tehokkaan toteuttamisen samalla kun tutkittavien oikeusturvasta ja tietosuojasta huolehditaan asianmukaisesti. Samalla tulee huolehtia siitä, että Suomi säilyy kansainvälisesti kilpailukykyisenä tutkimusympäristönä. HUS katsoo, että hallituksen esitys palvelee näitä tavoitteita ja parantaa tutkimustoiminnan edellytyksiä nykytilanteeseen verrattuna.

Esimerkiksi harvinaissairauksia koskeva toisiolain soveltamisalan rajaus poistaa tutkimuksen esteitä. Harvinaissairauksien tutkimuksessa potilasryhmät ovat pieniä, ja tutkimusta on tarpeen usein tehdä kansainvälisenä yhteistyönä. Toisiolain sääntely on mainituista syistä aiheuttanut haasteita harvinaissairauksien rekisteritutkimukselle. Ehdotettu toisiolain muutos helpottaa harvinaissairauksien rekisteritutkimusta turvaten samalla potilaiden tiedollisen itsemääräämisoikeuden. Harvinaissairauksien hoito ja tutkimus ovat läheisessä yhteydessä, ja muutos hyödyttää siten suoraan harvinaissairauksia sairastavia potilaita.

Toisena esimerkkinä ehdotettu saatavuusselvityksiä koskeva sääntely mahdollistaa teknisten saatavuuspalveluiden hyödyntämisen ja lisää yksittäisten potilaiden mahdollisuuksia osallistua kliinisiin tutkimuksiin, kuten lääketutkimuksiin. Tutkimusten suunnitteluvaiheessa on tärkeää voida arvioida, löytyykö tutkimukseen soveltuvia potilaita riittävästi. Toimivat saatavuusselvitykset parantavat mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin tutkimuksiin. Ehdotettu sääntely tasapainottaa HUSin näkemyksen mukaan onnistuneesti tutkimuksen tarpeet ja potilaiden tietosuojan. Sääntely on mahdollistavaa, eikä tuo terveydenhuollon palvelunantajille uusia pakollisia velvoitteita.

Hallituksen esitystä on valmisteltu STM:n johdolla poikkeuksellisen hyvässä yhteistyössä tutkimuskentän eri toimijoiden kanssa. Valmistelun tueksi koottuun työryhmään on osallistunut kattava joukko viranomaisia, tutkimusorganisaatioita, hyvinvointialueita, yliopistoja, yritysten edustajia ja muita keskeisiä sidosryhmiä. Tämän ansiosta esityksessä ehdotetut ratkaisut pohjautuvat laajaan asiantuntemukseen sekä tutkimustoiminnan käytännön tarpeiden ymmärtämiseen. Vaikka kaikkia työryhmässä tai myöhemmin hallituksen esityksen lausuntokierroksella esitettyjä ehdotuksia ei ole ollut mahdollista sisällyttää hallituksen esitykseen, lakiehdotukset ovat onnistuneita ja HUS kannattaa hallituksen esityksen hyväksymistä sellaisenaan tai vähäisin muutoksin.

Helsingissä 5.10.2026

HUS-yhtymä

Vesa Mutalahti
juristi